

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В НОВОСТВОРЕНИХ АГРОФОРМУВАННЯХ

О.М.Гіржева, викладач

Харківський державний технічний університет сільського господарства

На сучасному етапі економічних перетворень, пов'язаних з розвитком і становленням ринкової економіки, все більшого значення набуває потреба в створенні ефективної системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання. Ця потреба пояснюється тим, що значна кількість підприємств аграрного сектору економіки України, в тому числі новостворених агроформувань, потерпає від неефективного використання матеріальних та трудових ресурсів, грошових коштів, від зловживань зі сторони робітників підприємств, від нестачі достатньої кількості інформації для прийняття управлінських рішень тощо. Запобігти подібним явищ можливо шляхом створення усередині підприємств ефективної системи внутрішнього контролю.

Як стверджують практики, внутрішньогосподарський контроль створює передумови для виявлення і мобілізації прихованих резервів підприємства, організовує систему оперативного управлінського обліку, створює умови, що забезпечують планування раціональних витрат всіх ресурсів підприємств, суттєво впливає на організацію й підвищення ефективності виробництва, посилення режиму економії. Раціонально і грамотно побудована система внутрішнього контролю дасть змогу не тільки знайти недоліки в роботі підприємства, а й вчасно вжити заходи щодо їх усунення. До речі витрати на організацію органів внутрішнього контролю та його проведення незначні, оскільки ці витрати на залучення робітників, що працюють безпосередньо на самому підприємстві.

Підхід до формування системи внутрішнього контролю, який викладено в навчальних посібниках англо-американських фахівців, в цілому полягає в тому, що вся структура системи внутрішнього контролю подається як сукупність трьох елементів: умови (середовища) контролю; системи бухгалтерського обліку; процедури контролю.

Середовище контролю на підприємстві включає такі елементи як філософія і стиль управління, організаційна структура, кадрова політика, розподіл відповідальності та повноважень, порядок здійснення внутрішнього управлінського обліку і підготовки звітності для внутрішніх користувачів. Система бухгалтерського обліку визначається змістом облікової політики, формою бухгалтерського обліку та способом обробки бухгалтерської інформації. До основних процедур контролю відносять санкціонування, розподіл прав та обов'язків, обов'язкове документування, обмеження доступу до активів та інвентаризацію.

Об'єктами внутрішнього контролю є процеси виробництва та реалізації, результати діяльності підприємства, його організаційна структура.

Кажучи про внутрішній контроль, важливо чітко зрозуміти, що він корисний лише тоді, коли направлений на досягнення конкретних цілей, і перш ніж проводити контроль та оцінювати його результати, необхідно визначити ці цілі.

Також слід відмітити, що метою будь-якого підприємства, в тому числі новостворених агроформувань, повинно бути не створення системи внутрішнього контролю, яка б повністю гарантувала відсутність відхилень, помилок та неефективності в роботі, а такої системи контролю, яка могла б їх своєчасно передбачити, виявити і усунути, тим самим сприяючи підвищенню ефективності діяльності підприємства в цілому.

Внутрішній контроль, як показують проведені дослідження, формально існує на будь-якому підприємстві. Але на одних підприємствах він функціонує досить ефективно, допомагає керівництву в досягненні поставлених цілей, тому що до його побудови та організації керівництво підходить зважено та обгрунтовано. Та, на жаль, на більшості інших підприємств створенню і функціонуванню системи внутрішнього контролю приділяється належна увага і він, якщо і здійснюється, то це відбувається хаотично і неорганізовано, без попереднього планування. Як показує практика, в багатьох випадках керівництво ставиться до контролю як до другорядної діяльності. В результаті цього мало хто з них піклується про його вдосконалення та підвищення ефективності, зводячи внутрішній

контроль на своїх підприємствах лише до таких заходів, як звірка розрахунків, інвентаризація товарно-матеріальних цінностей.

На нашу думку, це негативно впливає на результати діяльності підприємства, призводить до виявлення втрат, які вже відбулися, а не до їх попередження до здійснення виробничої діяльності.

Дослідження практики контролюючої роботи на функціонуючих агропідприємствах свідчить про те, що незадовільною є не тільки організація системи внутрішнього контролю, а й методи її здійснення. До них можна віднести:

- відсутність єдиного методологічного підходу до організації контролю на всіх ділянках виробничого циклу;
- перекладання ряду контрольних функцій на працівників бухгалтерії підприємства, тоді як деякі з них повинні виконувати інші підрозділи;
- недостатнє використання в контрольній діяльності засобів обчислювальної техніки;
- відсутність методів стимулювання працівників за позитивні результати контрольної діяльності;
- ігнорування негативних наслідків контролю тощо.

Отже, підсумовуючи, слід відмітити, що контроль є єдиним із головних елементів управління виробничими процесами на підприємстві і необхідність у його існуванні очевидна. Шляхами його вдосконалення, в цілому в масштабах країни, на нашу думку, є створення та розробка:

- єдиної методики здійснення внутрішнього контролю;
- технічно обґрунтованих нормативів, які б дозволи відслідковувати процес витрачання певних видів ресурсів.

З метою вдосконалення внутрішнього контролю на підприємстві доречно:

- в посадових інструкціях та наказах конкретизувати завдання контролю та виконавців, які будуть нести повну відповідальність за вирішення цих завдань;
- результати внутрішнього контролю оформляти не тільки актами інвентаризації та ревізії, а і спеціальною проміжною звітністю, висновками, характеристиками. В кінці року на підставі цього скласти узагальнюючий документ, в якому слід відобра-

зити і систематизувати результати проведеної роботи за звітний період, визначити недоліки, визначити їх вплив на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства;

- розробити чітку, повну й інтегровану структуру управління виробничою діяльністю, в якій всі підсистеми повинні бути взаємопов'язаними і взаємозалежними.

Вдосконалення внутрішнього контролю на підприємстві дасть змогу зсередини ознайомитися з усіма проблемами, що заважають успішному розвитку, і вжити відповідальних заходів, спрямованих на підвищення його ефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аудит Монтгомери /Ф.Л.Дефлиз, Г.Р.Дженик, В.М.О'Рейли, М.Б.Хирш: Пер. с англ.; под ред. Я.В.Соколова. – М., 1997. – 542с.
2. Богомолов А.М., Галащаров Н.А. Внутренний аудит. Организация и методика проведения. – М, 2000. – 192с.
3. Бурцев В.В. Организация системы внутреннего контроля коммерческой организации. – М.: Экзамен, 2000. – 320с.
4. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (Проблеми теорії, організації, методології) : Монографія. – К.: Київ держ. торг. екон. ун-т, 1998. – 371с.

УДК 338.246.025.2:657.92

СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ФОРМА ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

*Л.Г.Михальчишина, старший викладач
Вінницький державний аграрний університет*

Зміни, що сталися протягом останніх років в економіці та фінансових відносинах України, впровадження нових принципів господарювання на основі ринкових відносин, розвиток підприємництва потребують докорінної перебудови управлінських функцій держави, у тому числі контрольних.

У нашій країні запровадження нових законодавчих та інших правових актів значно обмежило державний контроль за фінансо-